

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH ZARURIYATI

Feruza Qurbonova

QarDTU 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: ushbu maqolada ishida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish bugungi rivojlanayotgan zamonda qanchalik muhim ekanligi haqida so'z boradi. Kichik biznes va tadbirkorlikni davlat tomonidan tartibga solinishi tadbirkorlik faoliyatiga qaydarajada ahamiyatli ekanligiga oid birqancha xorij adabiyotlari ustida tahlil o'tkazildi. Asosiy maqsad, kichik biznes va tadbirkorlikni tartibga solish va uni rivojlantirishda xorij tajribalarini tadbiq etish bo'lib, ushbu tadqiqotni amalga oshirishda tadqiqot metodining qiyoslama usulidan foydalanildi.

Аннотация: В данной статье рассматривается важность развития малого бизнеса и частного предпринимательства в современном развивающемся мире. Проведен анализ ряда зарубежной литературы о значении государственного регулирования малого бизнеса и предпринимательства для предпринимательской деятельности. Основной целью является применение зарубежного опыта регулирования и развития малого бизнеса и предпринимательства, в данном исследовании использован сравнительный метод исследования.

Abstract: This article examines the importance of developing small business and private entrepreneurship in the modern developing world. An analysis of a number of foreign literature on the importance of government regulation of small business and entrepreneurship for entrepreneurial activity is conducted. The main objective is to apply foreign experience in regulating and developing small business and entrepreneurship; this study uses a comparative research method.

Kalit so'zlar: Iqtisodiyot, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik, daromad, tashkiliy iqtisodiy mexanizm, yalpi ichki mahsulot, bozor iqtisodiyoti, samaradorlik.

Ключевые слова: Экономика, малый бизнес и частное

предпринимательство, доход, организационно-экономический механизм, валовой внутренний продукт, рыночная экономика, эффективность.

Keywords: Economics, small business and private entrepreneurship, income, organizational economic mechanism, gross domestic product, market economy, efficiency.

Bugungi kunda barcha televideniya va ijtimoiy tarmoqlarda O'zbekistonni Yangi O'zbekiston deya sharaf bilan atayotganimiz bejizga emas. Chunki 5-6 yil avval ushbu yangi nom zamirida amalga oshirilayotgan islohotlar insonlarda yangi sohalarga qiziqish uyg'otish, har bir inson o'zi qiziqqan yo'nalashida yangiliklar yarataolish, eng asosiysi, har bir inson uchun tadbirkorlikda o'z omadini sinab ko'rish imkonini bermogda. Bu borada, Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning 2019-yil Oliy Majlisga yo'llagan Murojaatnomasida "Haqiqatan ham, biz faqat faol tadbirkorlik, tinimsiz mehnat va intilish orqali taraqqiyotga, farovon hayotga erisha olamiz", deb barcha tadbirkorlarga ruh va ertangi kuniga ishonch berdi.

Tadqiqotchi olim Aliyu Alhaji Jibrilla Nigeriyaning hukumat aralashuvining kichik biznesga ta'sirini o'rganib chiqdi. Tadqiqotning empirik tekshiruvini o'rganish uchun muhim bo'lgan uchta asosiy yo'nalishdan foydalanilgan, ya'ni: SSE operatorlarining davlat aralashuvi to'g'risidagi idroki, bu aralashuvlarning ularga tegishliligi hamda ushbu aralashuvlarning mavjudligi. Ma'lumotlar intervyu va anketa orqali to'plangan. Datadan olingan natijalarni tavsiflash hamda tahlil qilish uchun foiz va Chi-kvadrat usullaridan foydalanilgan. Tadqiqotdan olingan xulosa shundan iboratki, SSE operatorlarining aksariyati tadqiqot hududida bunday aralashuvlar mavjudligini bilishmaydi. Hukumat aralashuvi samaradorligini oshirish uchun aholini sezgirlashtirish va xabardorligini oshirish bo'yicha sa'y-harakatlarni birgalikda olib borish tavsiya etilgan. Hukumat aralashuvining o'rganilayotgan hududdagi SSElarga ta'sirini ta'minlash, og'ir garovni olib tashlash, xabardorlikni yaratish va respondentlar ta'kidlaganidek, barcha SSE operatorlari uchun teng imkoniyatlarni ta'minlash uchun, shuningdek, sxemani to'g'ri sezgirlashtirish zarur deb hisoblaydi.

O'zbekiston Respublikasining kichik biznesdagi va xususiy tadbirkorlik subyektlarining davlat, soliq va nazorat idoralari, tijorat banklari bilan o'zaro munosabatlarini aniq belgilab beradigan ma'muriy reglament to'liq ishlab chiqilmagan. Ochiqligi ta'minlanmagan ko'plab ruxsat berish tartiblari hamon saqlanib qolmoqda. Nazorat idoralarining tadbirkorlik subyektlari faoliyatiga noqonuniy aralashish holatlari uchramoqda. Kichik biznes mahsulotlarini hududiy va jahon bozorlariga olib chiqish bo'yicha amaliy mexanizm yaratilmagan. Ammo O'zbekiston Respublikasida ishbilarmonlik muhitini yanada tubdan yaxshilash, bozor islohotlarini liberallashtirish va chuqurlashtirish yo'ldan jadal harakat qilish, tadbirkorlikka ko'proq erkinlik berish, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish yo'lidagi to'siq va g'ovlarni bartaraf etish, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning mamlakat iqtisodiyotidagi roli va ulushini oshirish, eksport salohiyatini rivojlantirish, aholi bandligi va daromadlarini ta'minlash maqsadida bir qancha qarorlar qabul qilingan.

O'zbekistondagi kichik biznes va tadbirkorlikni davlat tomonidan tartibga solish hamda qo'llab-quvvatlashga oid qonun va qarorlar hamda amalga oshirilgan chora tadbirlarni o'rganib chiqib, yuqorida keltirilgan xorij tajribasini tahlil qilgan holda quyidagi jadvalni ishlab chiqdik. Yuqoridagi jadval tahlillari natijasidan shuni ko'rishimiz mumkinki, O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va tadbirkorlikni yanada rivojlantirishda moliyaviy resurslar bilan ta'minlash muhim vazifalardan biri xisoblanadi. Shuningdek, davlat paternalizmi (otalikka oluvchi) prinsipini alohida ko'rsatish mumkin. Kichik biznesning eng rivojlangan vatani Amerika Qo'shma Shtatlari iqtisodiyotida katta ahamiyatga ega samarali tadbirlar qatorida "Kichik biznesda innovatsion tadqiqotlar dasturi" va "Kichik biznes texnologiyalari transferti dasturi" kabi dasturlar orqali soha qo'llabquvvatlanadi. Tajribadan shuni ko'rish mumkinki AQSHda bo'lgan bu tajribalar ham bizga namuna bo'la oladi.

Fikrimizcha, zO'zbekistondakichikbiznesvatadbirkorlikni davlat tomonidan tartibga solish va qo'llab quvvatlashda rivojlangan davlatlarning ushbu sohada

amalga oshirilgan tadqiqotlarini o'rganib chiqib, ularning tajribasida sinalgan tartib qoidalarini O'zbekistonga ham tadbqiq etishni o'z ichiga oladi. Ushbu o'tkazgan tadqiqotlarimiz natijasida shunu ko'rishimiz mumkinki, xorijiy davlatlar kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishda birqancha imtiyozlar joriy etgan. Bular sarasiga mahalliy ishlab chiqruvchilar soliqa tortishidan ozod etilishi, soliqlar faqatgina eksport qilishda solinishi va tadbirkorliklarga faoliyatining dastlabki ikki yilida foizsiz kreditlar berilishi, keyingi yillarda esa juda past stavkalarda yillik foizlar undirilishi, yangi mahsulot va texnologiyalarni ishlab chiqarish xarajatlarini 50 foizgacha to'g'ridan-to'g'ri moliyalashtirishi (subsidiyalar, zayom), foizsiz ssudalar taqdim etilishi dotatsiyalar berilishi kiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Sh.Mirziyoyev. "Tadbirkorlik faoliyatining jadal rivojlanishini ta'minlashga, xususiy mulkni har tomonlama himoya qilishga va ishbilarmonlik muhitini sifat jihatidan yaxshilashga doir qo'shimcha choratadbirlar to'g'risida" O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni. Toshkent shahri, 2016-yil 5-oktabr.
2. Shahzoda Hatamova. "Iqtisodiyotni erkinlashtirish sharoitida kichik biznesni boshqarish tashkiliy mexanizmini takomillashtirish". <https://doi.org/10.5281/zenodo.6333622>
3. Maxmudova D. Davlat tomonidan kichik biznesni tartibga solish va qo'llab quvvatlashda xorij tajribasi. International scientific journal volume I issue 7.
4. S. B. Sattorova. F. B. Shakirova Kichik biznes faoliyatini davlat tomonidan qo'llab quvvatlash nazariyasi. Scientific Journal Impact Factor (SJIF 2022=4.63) Passport: <http://sjifactor.com/passport.php?id=22230>